

Umělá radioaktivita

- objevili v roce 1934 manželé Curieovi a o rok později získali Nobelovu cenu za umělou radioaktivitu
- zjistili, že ostřelováním hliníku ${}_{13}^{27}\text{Al}$ částicemi alfa vznikne nový, v přírodě neexistující, **nestabilní nuklid** ${}_{15}^{30}\text{P}$ a **neutron** podle reakce:

nuklid **fosforu** ${}_{15}^{30}\text{P}$ má poločas přeměny pouze 130 s a přeměnou β^+ přechází na **stabilní izotop křemíku** ${}_{14}^{30}\text{Si}$ podle reakce:

- v současné době se umělé radionuklidy připravují průmyslově k ostřelování atomových jader nabitými částicemi z urychlovačů nebo neutronů z jaderných reaktorů
- využití radionuklidů:**
  - značkové sloučeniny* ${}^{23}\text{Na}$ - rychlost oběhu krve, místa hromadění tělních tekutin
  - radiodiagnostika* – lokalizace a zjištění nádorového onemocnění - ${}^{32}\text{P}$, ${}^{131}\text{I}$ - radioizotop se rychleji hromadí ve tkáni zhoubného nádoru než ve tkáni zdravé
  - radioterapie* ${}^{131}\text{I}$ - hromadí se ve štítné žláze, nádorové buňky jsou citlivější na záření než zdravé buňky
  - sterilizace léčiv, které nesnášejí vysokou teplotu* – injekční stříkačky, jehly, obvazový materiál
  - defektoskopie* ${}^{60}\text{Co}$ - vyhledávání vnitřních skrytých vad (trhliny, chybné svary) – například koleje

Typy jaderných reakcí:

1) Štěpné reakce

- probíhají v jaderných reaktorech
- při ostřelování jader těžkého prvku neutronem dojde ke vzniku dvou středně těžkých jader, zpravidla 3 až 5 neutronů a obrovského množství energie:

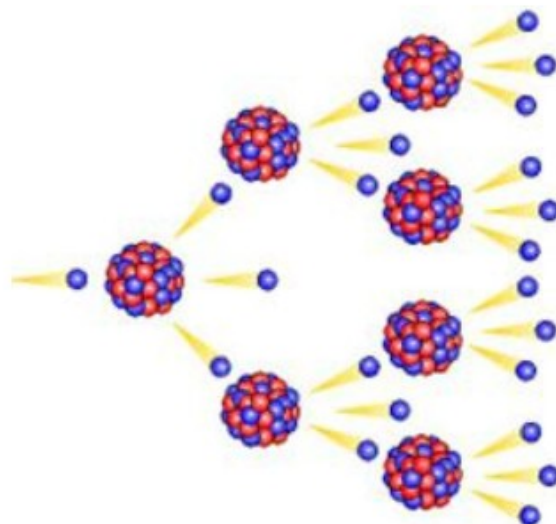
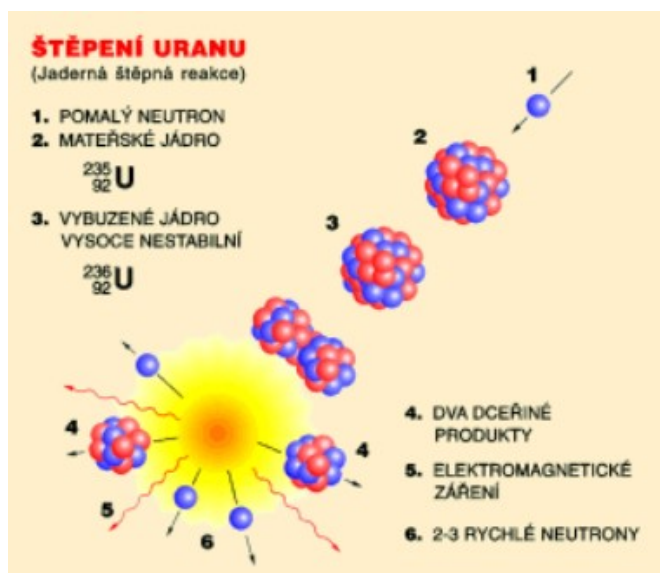
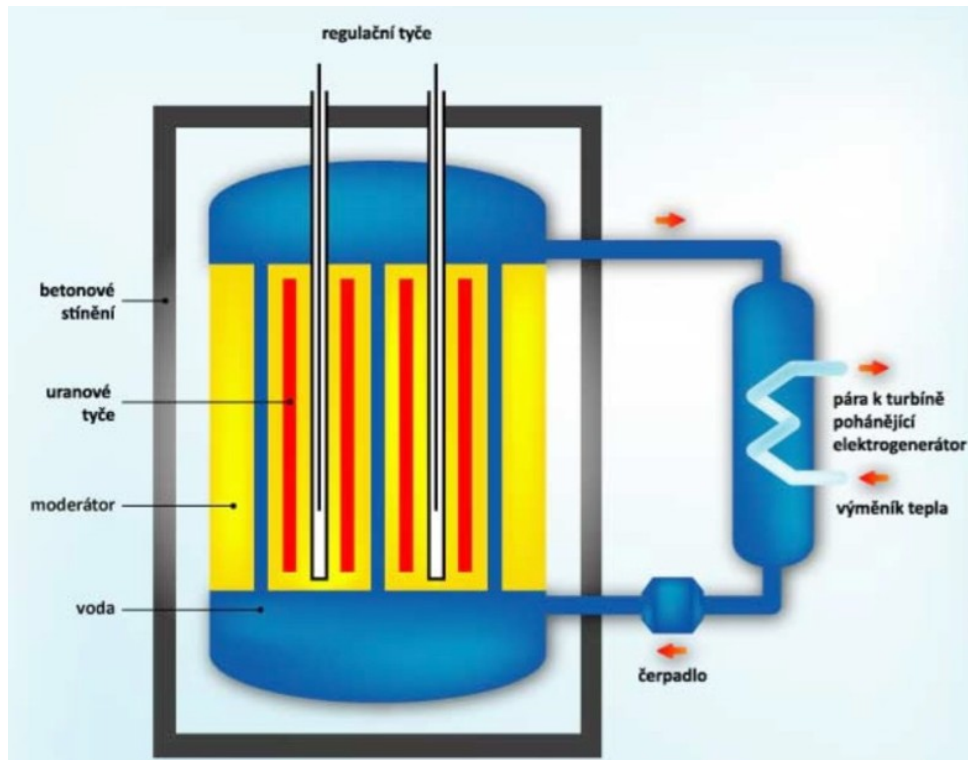
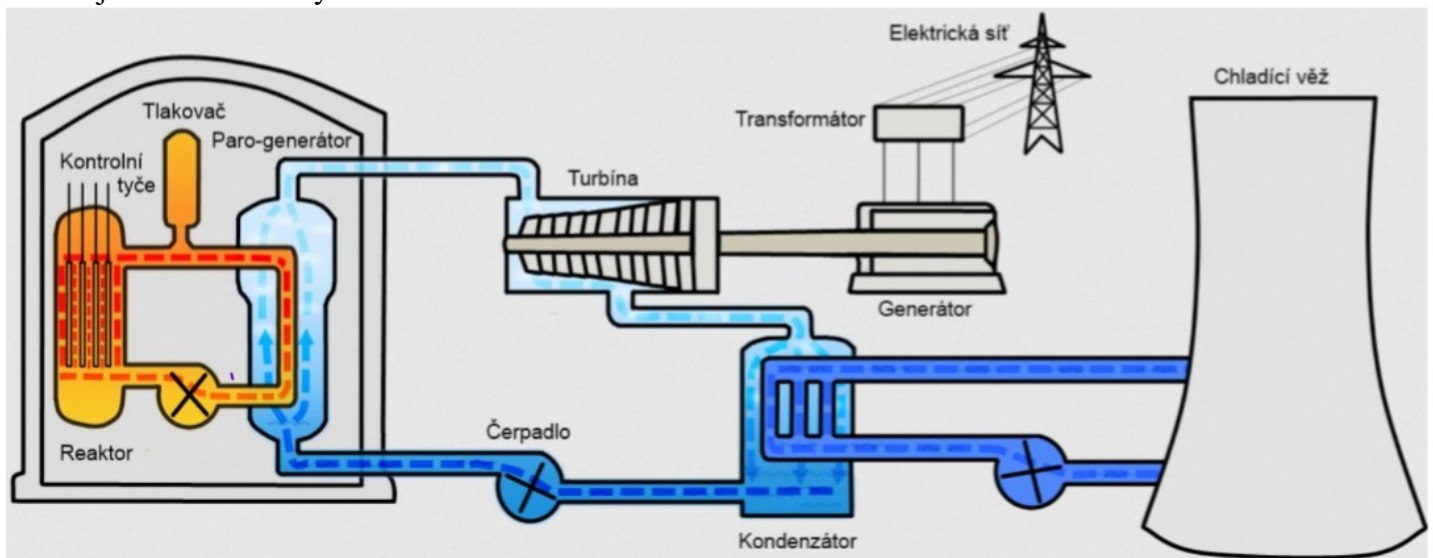

Schéma jaderného reaktoru:

Průřez jaderné elektrárny:

2) Jaderná fúze

- dochází ke slučování lehčích jader za vzniku těžšího
- příkladem je slučování deuteria a tritia za vzniku helia: ${}^2_1\text{H} + {}^3_1\text{H} \rightarrow {}^4_2\text{He} + {}^1_0\text{n}$
- ke slučování jader je potřeba vysoká teplota – jedná se o termonukleární reakci, taková teplota vzniká například v nitru hvězd či na Slunci

